

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

Försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk

Ämnesområde

Miljö

Statistikområde

Gödselmedel och kalk

Produktkod

MI1002

Referenstid

Från den 1 juli 2022 till den 30 juni 2023 (gödselår).

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statistiska centralbyrån (SCB)
Kontaktinformation	Lea Wedén
E-post	Lantbruksstatistik@scb.se
Telefon	010-479 60 13

Innehåll

1	Statistikens sammanhang.....	3
2	Undersökningsdesign	3
2.1	Målstorheter.....	3
2.2	Ramförfarande.....	3
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	4
2.4	Insamlingsförfarande.....	4
2.4.1	Datainsamling	4
2.4.2	Mätning.....	4
2.4.3	Bortfallsuppföljning.....	4
2.5	Bearbetningar	5
2.6	Granskning	5
2.6.1	Granskning under direktinsamlingen.....	5
2.6.2	Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden	5
2.6.3	Granskning av makrodata.....	5
2.6.4	Granskning av redovisning	6
2.7	Skattningsförfarande	6
2.7.1	Principer och antaganden.....	6
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter	6
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet	7
2.7.4	Röjandekontroll	7
3	Genomförande.....	7
3.1	Kvantitativ information.....	7
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen.....	7
	Bilaga 1. Introduktionsbrev.....	8
	Bilaga 2. Frågeformulär i SIV	11
	Bilaga 3. Frågeformulär i Excel	11

1 Statistikens sammanhang

Statistiken över försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk visar *försäljningen* av växtnäringsämnen i mineralgödsel. Den belyser mängden såld växtnäring per utnyttjad åkerareal och ger uppgifter om innehållet av metallen kadmium i fosforgödselmedlen. Statistiken bygger på uppgifter som samlas in årligen.

Statistiken över gödselmedel och odlingsåtgärder i jordbruket, som också tas fram av SCB, visar *användningen* av växtnäringsämnen i stall- och mineralgödsel till olika grödor med mera. Den statistiken är intermittent och samlas in från ett urval av jordbruksföretag.

I detta dokument beskrivs upplägg och genomförande av undersökningen som resulterar i statistiken över försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk. Dokumentet kompletterar kvalitetsdeklarationen för statistiken som finns tillgänglig på www.scb.se/mi1002 under *Dokumentation*.

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

De statistiska målstorheter som statistiken främst avser att belysa är:

- försålda kvantiteter näringsämne i ton för kväve, fosfor, kalium och svavel
- försålda kvantiteter näringsämne per hektar (ha) utnyttjad åkermark för kväve, fosfor, kalium och svavel
- mängden kadmium i kilogram (kg) för de försålda partierna av fosforgödsel
- försålda kvantiteter näringsämne i ton för kväve, fosfor, kalium och svavel i form av produkter tillåtna vid ekologisk odling.

2.2 Ramförfarande

Producenter, importörer och försäljare av mineralgödselmedel var till och med december 2009 skyldiga att betala särskilda miljöavgifter med hänsyn till gödselmedlens kväve- och kadmiuminnehåll. SCB/Jordbruksverket erhöll då årligen en förteckning från Skatteverket över företag som betalt sådana miljöavgifter. Beskattningen av gödselmedel slopades den 1 januari 2010 och ramen i denna undersökning fick därefter uppdateras på annat sätt.

En aktuell ram för populationen skapas numera genom att komplettera uppgiftslämnande företag i ramen från 2009 med nytillkomna företag på marknaden. Företag som upphört med försäljning av mineralgödsel tas bort från ramen. Det sker inga stora förändringar i ramen mellan år.

Observationsobjekt tillika uppgiftslämnare är företag av typen producenter (tillverkare), importörer och försäljare av mineralgödselmedel. Dessa kan kontaktas främst via e-post och telefon.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

Inget urval och ingen uteslutning förekommer i denna undersökning.

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamling

Kontakten med uppgiftslämnarna inleddes med att SCB sände ut ett introduktionsbrev via e-post, se bilaga 1. Uppgifterna samlades in via ett elektroniskt frågeformulär. För de uppgiftslämnare som så önskade fanns möjlighet att lämna uppgifter elektroniskt i annat format.

Undersökningen är numera obligatorisk (SCB-FS 2021:28) och genom att erbjuda flexibilitet ökar svarsbenägenheten hos uppgiftslämnarna.

Uppgifterna samlades in under perioden november 2023–mars 2024 och avsåg försäljning för gödselåret 2022/23 (1 juli 2022–30 juni 2023).

Återkontakter vid oklarheter och påminnelser gjordes via telefon och e-post.

2.4.2 Mätning

Uppgifterna samlades in via ett elektroniskt frågeformulär (bilaga 2) där även möjlighet att bifoga uppgifter via en datafil fanns (bilaga 3).

Frågeformuläret omfattar uppgifter om namn på gödselmedlet, medlets näringsinnehåll med avseende på kväve (N), fosfor (P), kalium (K) och svavel (S) samt genomsnittlig halt av metallen kadmium (Cd) i fosfor-gödselmedlen.

De försålda kvantiteterna, uttryckta i ton, av olika medel ska redovisas för riket. Endast produkter avsedda för yrkesmässigt jord- och trädgårdsbruk ska redovisas.

Information om de slutliga observationsvariablerna och statistikens detaljerade innehåll finns på SCB:s webbplats. Där beskrivs alla variabler och värdemängder med mera. Dokumentationen finns [på SCB:s mikrodataregister](#) under Försäljning av mineralgödsel. Mer information om variabler finns även i kvalitetsdeklarationen.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Ett fåtal aktörer på marknaden svarar för över 95 procent av all försäljning. De flesta återkommer år efter år. Enstaka aktörer kan vara mindre benägna att lämna uppgifter. Genom förnyade kontakter med dem som inte inkommit med svar höjs svarsfrekvensen. Beroende på de olika uppgiftslämnarnas situation kan även anpassningar göras så att deras uppgiftslämnande underlättas.

2.5 Bearbetningar

I de fall uppgift om växtnäringsinnehåll i form av kväve, fosfor, kalium och svavel saknas (partiellt bortfall) hämtas uppgifter om produkternas innehåll av olika ämnen även från publicerade innehållsdeklarationer för respektive gödselmedel.

För mindre kvantiteter där uppgift om fosforgödselmedlens innehåll av -metallen kadmium saknades, har värdet för en liknande produkt använts.

Efter registrering och granskning av insamlade uppgifter räknas kvantiteter handelsvara om till rena näringsämnen (N, P, K och S) respektive kadmium och summor för riket tas fram.

Från och med gödselåret 2020/2021 inhämtas inte längre några regionala uppgifter från uppgiftslämnarna. Resultaten för produktionsområden och län skattas därför från och med gödselåret 2020/2021 utifrån en modell baserad på SCB:s intermittenta urvalsundersökning över användning av gödselmedel, senast "Gödselmedel i jordbruket 2021/22 Mineral- och stallgödsel till olika grödor samt hantering och lagring av stallgödsel" (MI 30 SM 2302).

Med hjälp av arealuppgifter för 2023 i Jordbruksverkets statistikrapport "Jordbruksmarkens användning 2023. Slutlig statistik" (JO0104) beräknas genomsnittlig gödselgiva av olika näringsämnen per hektar utnyttjad åkermark. Utnyttjad åkermark har definierats som summa åkermark exklusive träda och ospecificerad åkermark.

2.6 Granskning

Uppgifterna granskas av ämneskunnig personal vid SCB. I samband med bearbetning av uppgifterna görs manuella och maskinella kontroller.

2.6.1 Granskning under direktinsamlingen

Enkel uppgiftslämnargranskning görs under insamlingen.

2.6.2 Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden

Inkommande uppgifter till SCB granskas inledningsvis översiktligt med avseende på fullständighet för möjlighet till snabb återkontakt. Mikrogranskning, dvs. granskning av det insamlade materialet på företagsnivå och produktnivå, utförs av sakkunniga granskare. Det görs summakontroller, rimlighetskontroller, kontroller för att undvika att leveranser redovisas dubbelt, med mera.

2.6.3 Granskning av makrodata

Granskning genomförs av de framräknade statistikresultaten för olika redovisningsgrupper, så kallad makrogranskning. De kontroller som görs är framför allt summeringskontroller, logiska kontroller samt avstämningar mot senaste årgång och mot annan publicerad statistik, till exempel statistik om användning av mineralgödsel inom jordbruket.

2.6.4 Granskning av redovisning

Granskning inför publicering av tabellerna i statistikrapporten görs i Excel. Analyserande text skrivs och granskas i Word. Granskning av slutlig text, tabeller och layout i rapporten görs i pdf-fil inför publicering. Tabeller i statistikdatabasen granskas före publicering genom avstämning mot tidigare år och mot tabellerna i rapporten. Överensstämmelse mellan tabeller och kommenterande text kontrolleras också. Korrekturläsning genomförs av någon som känner till ämnesområdet men är fristående från produktionsarbetet.

2.7 Skattningsförfarande

2.7.1 Principer och antaganden

Vid skattningarna antas fullständig ramtäckning. Den regionala fördelningen av försäljningen av gödselmedel är beroende av modellantaganden. En detaljerad beskrivning av detta finns både i statistikrapporten och i kvalitetsdeklarationen.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

Endast punktskattningar beräknas, och de statistiska mått som beräknas är summor för försålda mineralgödselmängder (omräknat till mängd näringsämne respektive mängd kadmium), samt medelvärde av försåld mängd uttryckt i näringsämne per hektar utnyttjad åkermark.

Total försåld mängd av ett visst näringsämne skattas med:

$$\hat{N}_{total} = \sum_u \sum_k (X_{u,k} \cdot N_{k,andel})$$

där u betecknar objekt (uppgiftslämnare), k betecknar gödselmedel, $X_{u,k}$ betecknar mängd försåld mineralgödsel räknat i handelsvara för ett visst gödselmedel för en viss uppgiftslämnare, och $N_{k,andel}$ betecknar andel näringsämne för ett visst gödselmedel. Eftersom det är fråga om en totalundersökning används inga uppräkningsstal, och det skattas heller inga varianser.

Mängden försålt näringsämne per hektar utnyttjad åkermark, N_{ha} , skattas med:

$$\hat{N}_{ha} = \frac{\hat{N}_{total}}{\hat{Areal}}$$

där skattningen av N_{total} är enligt ovan, och arealskattningen erhålls från jordbruksstatistiken. Samma formler används för de olika redovisningsgrupperna.

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Undersökningen är en totalundersökning och inga osäkerhetsmått redovisas.

2.7.4 Röjandekontroll

Röjandekontroll har genomförts för att uppgifter om enskilda företag inte ska gå att utläsa ur statistiken.

3 Genomförande

3.1 Kvantitativ information

I undersökningen har uppgifter från uppemot ett tjugotal företag ingått. Ett fåtal företag svarar dock för huvuddelen av försäljningen till jordbruk och yrkesmässigt trädgårdsbruk. Några uppgiftslämnare bidrar till statistiken enbart genom att meddela att de inte haft någon försäljning. Samtliga företag har inkommit med svar.

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Inga avvikelser har gjorts från undersökningens design.

Bilaga 1. Introduktionsbrev

Försäljning av mineralgödsel 2022/23

Ni får det här brevet eftersom ert företag är med i den årliga undersökningen *Försäljning av mineralgödsel*. Undersökningen omfattar tillverkare, importörer och försäljare av mineralgödsel. Syftet med statistiken är främst att redovisa total försäljning av mineralgödsel liksom förändringar över tiden. Sådan kunskap behövs bland annat för uppföljning av uppsatta miljömål och vid internationell rapportering.

Undersökningen gäller bara gödselmedel som under perioden från och med den **1 juli 2022 till och med den 30 juni 2023 sålts för yrkesmässigt jord- eller trädgårdsbruk** – inte medel för skogsbruk, hemträdgårdar, gräsmattor, golfbanor eller idrottsplaner.

Det är obligatoriskt att delta

Ert företag är enligt lag skyldigt att lämna uppgifter till den här undersökningen, se nästa sida. Har ni några frågor om uppgiftslämnandet? Kontakta oss så hjälper vi er!

Lämna uppgifterna senast den 12 januari 2024

Frågorna besvaras på www.scb.se/lamna-uppgifter/foretagsundersokningar

Ert användarnamn är: xxxx

Ert lösenord är: xxxxx

Stort tack för er medverkan!

Med vänlig hälsning

Joakim Stymne,
Generaldirektör, SCB

Undrar ni över något? Kontakta oss gärna!

Lea Wedén
010-479 60 13
lea.weden@scb.se

Ylva Andrist Rangel
010-479 68 56
ylva.andrist-rangel@scb.se

Postadress: SCB, Sektionen för lantbruk och energi, 701 89 Örebro

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.

Mer information om undersökningen

Vem använder svaren och hur?

När SCB har samlat in svaren sammanställs de till statistik i form av tabeller och diagram. SCB har fått i uppgift av riksdag och regering att ta fram miljöstatistik. Resultaten rörande mineralgödsselförsäljning bidrar till att tillgodose det statistikbehovet. Gödselmedelsstatistiken används som indata till internationell rapportering, till exempel till Sveriges klimatrapportering och växtnäringsbalanser för kväve och fosfor. Resultaten används även inom forskning och utbildning och för återkoppling till rådgivning samt för utvärdering av gödslingsrekommendationer.

Varför måste vi delta?

Det är obligatoriskt att delta, eftersom uppgiftsskyldighet gäller enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken, förordningen (2001:100) om den officiella statistiken och SCB:s föreskrifter (SCB-FS 2021:28).

Hur skyddas de lämnade svaren?

Uppgifterna som ni lämnar skyddas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). När statistiken redovisas kommer inga enskilda företag att kunna identifieras.

Hur behandlas personuppgifterna?

SCB är personuppgiftsansvarig för behandling av personuppgifter i denna undersökning.

Regler för personuppgiftsbehandling finns i EU:s dataskyddsförordning samt i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Därutöver finns även regler i lagen (2018:218) om kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Mer information om hur SCB behandlar dina personuppgifter hittar du på www.scb.se/personuppgifter.

Var och en har rätt att få en gratis kopia, i form av ett så kallat registerutdrag, av de personuppgifter som behandlas. Om någon skulle anse att personuppgifterna har behandlats på ett sätt som bryter mot EU:s dataskyddsförordning, har man under vissa förutsättningar rätt att få uppgifterna raderade.

För att underlätta eventuella återkontakter med företaget sparar vi uppgiften om vem hos er som är kontaktperson för undersökningen.

Har ni frågor om personuppgifter?

Kontakta SCB:s dataskyddsbud:

Telefon: 010-479 40 00

Mejladress: dataskyddsbud@scb.se

Postadress: SCB, 701 89 Örebro.

Var publiceras resultaten?

Resultaten från undersökningen publiceras i april 2024 på SCB:s webbplats
www.scb.se/MI1002.

Internationell rapportering sker till EU:s statistikkontor Eurostat, som är en del av EU-kommissionen och även till FN-organet FAO (Food and Agriculture Organization)

